

Õiguskantsler

Teie nr

Meie 27.12.2013 nr 6-1/131581/1305369

Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta Ajateenija puhkus

Pöördusite minu poole avaldusega, milles tõstasite küsimuse seoses ajateenijatele võimaldatava puhkusega. Avaldasite, et Teie hinnangul peaks ajateenijatele võimaldama rohkem puhkust kui kehtiva õigusega on ette nähtud. Teie hinnangul peaks ajateenijatele võimaldama vähemalt sama palju puhkust, nagu on ette nähtud töölepinguga töötavatele inimestele.

Õiguskantsleri seisukoht

Käesoleval juhul on vajalik leida vastus küsimusele, kas ajateenijatele ette nähtud puhkuse pikkus on vastuolus Eesti Vabariigi põhiseadusega.

Töite avalduses välja, et ajateenijatele peaks kehtiva õiguse kohaselt võimaldama rohkem puhkust, kui seda näeb ette hetkel kehtiv kaitseväeteenistuse seadus (KVTS). Põhjendasite enda seisukohta sellega, et nii töölepinguga töötajatel kui ka tegevväelastel on puhkusepäevi töötatud päevade kohta rohkem kui ajateenijatel.

Ajateenijatele on kehtiva õiguse kohaselt tööpoolest ette nähtud vähem puhkust teenistuses viibitud päevade kohta kui nt tegevväelastel. KVTS § 54 lg 6 punktide 1 ja 2 järgi on ajateenijatele ette nähtud kas 10 või 15 päeva puhkust¹. Tegevväelastele on seevastu KVTS § 106 lõike 2 järgi ette nähtud 35 kalendripäeva pikkune puhkus.

Puhkepäevade arvu erinevusi esineb ka väljaspool Kaitseväge. Näiteks on õpetajatele ja ülikooli korralistele õppejõududele ette nähtud 56 päeva puhkust, samas kui ülikoolis töötavate teadustöötajate puhkus on maksimaalselt 42 päeva pikkune².

Oluline on tähele panna, et erinevate sotsiaalsete tagatiste (puhkus, toetused, hüvitised jmt) määramisel on seadusandjal lai kaalutusõigus. Sestap on seadusandjal õigus mh määrata ka erinevates teenistus- või töösuhetes olevatele inimestele erinevate pikkustega puhkused, erineva suurusega pensionid, erinev töötasu jmt.

¹ Puhkusepäevade arv sõltub ajateenistuse pikkusest.

² Vt lisaks Vabariigi Valitsuse 25.06.2009 määrus nr 112 "Haridus- ja teadustöötajate ametikohtade loetelu, kus antakse kuni 56 kalendripäeva põhipuhkust, ja puhkuse kestus ametikohtade kaupa" § 3 p 2 ning § 6 p 2 ja 3.

Minu hinnangul ei ole välistatud see, et seadusandja näeb ajateenijatele ette teistsuguse puhkuse kestuse kui töötajatele või tegevvälastele.

Viimast ennekõike seetõttu, et tegevvälase ning ajateenija teenistuse eesmärgid ning kestus on erinevad. Samuti on oluliselt erinevad tegevvälase ja ajateenija ülesanded. Ajateenija peamine ülesanne teenistuse jooksul on omandada sõjaväeline väljaõpe³ (KVTS § 5 lg 2). Samas kui ajateenijate väljaõppe korraldamise ja läbiviimisega seotud tegevvälaste ülesandeks on hoopis ajateenijatele selle õppe kättesaadavaks tegemine.

Teenistused erinevad ka näiteks oma kestuse poolest – tegevvälase teenistus on ajateenija teenistusega võrreldes oluliselt pikaajalisem⁴. Ajateenistuse kestus on kas 8 või 11 kuud. Selle aja jooksul peavad ajateenijad omandama need teadmised, oskused, vilumused ja hoiakud, mis võimaldavad neil teenistusülesandeid täita. Tegevvälastel on enda teenistusülesannete täitmiseks tarviliku sõjalise väljaõppe omandamiseks oluliselt rohkem aega.

Juhul, kui ajateenijatele võimaldada pikemat puhkust (senise 10 või 15 päeva asemel nt 35 päeva), tekib paratamatult küsimus sellest, kuidas ja mille arvelt seda teha. Üheks võimaluseks on muuta sõjalise väljaõppe nõudeid ning jätta välja mingid osad, mida praegu ajateenijatele õpetatakse ja vabastada selle arvelt päevi puhkuse tarbeks. Teine võimalus on pikendada ajateenistuse üldist kestust ja saada sealt vajalikud puhkusepäevad.

Nagu mainisin, on seadusandjal avar kaalutusruum teenistussuhtes sotsiaalsete tagatiste määramisel. Üldjuhul ei ole mul pädevust sellesse kaalumisruumi sekkuda ning soovitada seadusandjale nt mõnda sotsiaalset tagatist suurendada või vähendada. Minupoolne sekkumine on mõeldav sellistel juhtudel, kui kujundatud regulatsioon on **ilmselgelt** Eesti Vabariigi põhiseadusega vastuolus. Näiteks võiks põhiseaduspärasuse osas küsitavaks pidada ajateenijate puhkuse regulatsiooni siis, kui seadusandja näeks erinevas vanuses olevatele ajateenijatele ette erineva puhkuse pikkuse või sõltuks puhkuse kestus ajateenija soost, poliitilisest maailmavaatest jmt.

Eelnevast tulenevalt selgitan, et ei tuvastanud Teie osutatud põhjustel ja asjaoludel KVTS § 54 lg 6 punktide 1 ja 2 vastuolu Eesti Vabariigi põhiseadusega.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Raivo Sults 693 8415
raivo.sults@oiguskantsler.ee

³ KVTS § 6 lõike 1 järgi on sõjaväeline väljaõpe Kaitseväge nõuetele vastav teadmiste, oskuste, vilumuste ja hoiakute kogum, mis on vajalik teenistusülesannete edukaks täitmiseks rahu- ja sõjaajal.

⁴ KVTS § 206 lõike 1 järgi tekib isikul 50-aastaselt õigus tegevteenistuspensionile 20-aastase staaži järel. Seetõttu võib eeldada, et tegevvälase teenistuse pikkuseks kujuneb vähemalt 20 aastat.